

Norsk økonomi

Utviklingen i 1999

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte BNP for Fastlands-Norge med 0,8 prosent i fjor, etter en gjennomsnittlig vekst på vel 3,5 prosent per år gjennom de foregående seks årene. Også sysselsetting og arbeidstilbud vokste moderat. Ledigheten holdt seg på nivået fra 1998, vel et halvt prosentpoeng over nivået ved konjunkturtoppen midt på 1980-tallet. Gjennom fjoråret var det imidlertid klare tegn til økende regionale og yrkesmessige ulikheter i sysselsettings- og ledighetsutviklingen, noe som peker i retning av at situasjonen i arbeidsmarkedet kan være strammere enn hva det samlede ledighetstallet isolert sett tilsier. Yrkesdeltakelsen er fortsatt svært høy, både historisk sett og i et internasjonalt perspektiv. Dersom produktivitsveksten fremover ikke blir sterkere enn gjennom de siste årene, er det derfor fare for at nye positive etterspørselsimpulser raskt kan bringe norsk økonomi ut av balanse.

Foreløpige anslag antyder at lønnsveksten ble vel 5 prosent i fjor, klart lavere enn året før, men fortsatt betydelig over veksten hos Norges viktigste handelspartnere. Med en vekst i konsumprisindeksen på 2,3 prosent ble reallønnsveksten 2,7 prosent, mot vel 4 prosent året før. I de siste fem årene har reallønnsveksten ligget klart over produktivitsveksten i fastlandsøkonomien, mens samsvaret er noe bedre for 1990-tallet sett under ett. Sammen med redusert import bidro oppgangen i oljeprisen til at overskuddet på driftsbalansen kom opp i nærmere 44 milliarder kroner i fjor, en forbedring på 60 milliarder kroner i forhold til året før.

Utviklingen gjennom 1999 underbygger det tidligere inntrykket av at norsk økonomi passerte en konjunkturtopp i 1998, selv om det var tegn til noe sterkere vekst i annet halvår. Mens investeringene og den tradisjonelle vareeksporten tidligere på 1990-tallet ga betydelige bidrag til oppgangen i norsk økonomi, har

utviklingen i disse etterspørselskomponentene – og særlig i investeringene – bidratt til å dempe veksten de to siste årene. Husholdningenes etterspørsel har også gitt klart svakere vekstbidrag gjennom det siste halvannet året enn gjennom de foregående fem, mens den økonomiske politikken samlet sett har vært svakt kontraktiv.

Kontraktiv finanspolitikk

Karakterisert ved Finansdepartementets olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettindikator har *finanspolitikken* hatt en kontraktiv innretning de siste seks årene. Den årlige innstrammingseffekten ble imidlertid gjennomgående svakere utover i konjunkturoppgangen. Dette mønsteret gjenfinnes i utviklingen i etterspørselen fra offentlig forvaltning, som vokste markert langsommere enn BNP for Fastlands-Norge gjennom de tre første årene av konjunkturoppgangen, men om lag på linje med aktiviteten i fastlandsøkonomien gjennom de tre neste. For 1999 anslås nå innstramningen ifølge Finansdepartementets indikator til om lag 1/2 prosent av BNP for Fastlands-Norge.

Som følge av konjunkturoppgangen etter 1993 og den sterke veksten i statens netto kontantstrøm fra oljevirkomheten, økte offentlig forvaltnings nettofinansinvesteringer fra -12 milliarder kroner i 1993 til 86 milliarder kroner i 1997. Fra 1997 til 1998 ble budsjettoverskuddet mer enn halvert, men det tok seg noe opp igjen i fjor, til rundt 48 milliarder kroner. Fallet i netto finansinvesteringene fra 1997 til 1998 kan føres tilbake til en reduksjon i statens netto kontantstrøm fra oljevirkomheten på rundt 35 milliarder kroner, dels som følge av økte investeringsutgifter for staten, men først og fremst som følge av den sterke nedgangen i oljeprisen. Når overskuddet ikke tok seg tilsvarende opp i 1999, selv om oljeprisen nesten var tilbake på nivået fra 1997, henger det blant annet sammen med at oljeskattene betales inn etterskuddsvis. Statens oljekorrigerede underskudd er foreløpig an-

Etterspørselsimpulser 1990-1999

Endring i etterspørsel som andel av BNP for Fastlands-Norge. Faste 1996-priser. Prosent

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Forbruk i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,4	0,8	1,3	1,3	2,3	2,0	3,1	2,2	1,8	1,2
Investeringer i Fastlands-Norge eks. offentlig forvaltning	-1,1	-1,0	-0,6	-0,1	2,0	1,9	1,9	1,8	0,3	-0,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1,0	1,5	1,6	0,1	0,4	0,2	0,8	1,4	1,0	0,4
Investeringer i petroleumsvirksomheten	0,6	1,2	0,7	1,0	-0,8	-1,0	0,2	1,0	1,8	-1,2
Tradisjonell eksport	1,5	-0,4	0,9	0,5	2,0	0,8	1,8	1,5	0,7	0,5
MEMO ¹ :										
BNP for Fastlands-Norge, prosentvis vekst fra året før	1,0	1,4	2,2	2,8	4,1	2,9	3,8	4,4	3,3	0,8

¹ Siden deler av eksporten og hele importen samt produksjonen i oljevirkomhet og utenriks sjøfart er utelatt fra tabellen, summerer etterspørselsimpulsene seg ikke opp til BNP-veksten.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konjunkturtendensene. Hovedtall for 1998-1999

Vekst fra forrige periode. Prosent

	1998	1999	Sesongjustert			
			99.1	99.2	99.3	99.4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,1	2,1	1,1	0,4	1,2	0,7
Konsum i offentlig forvaltning	3,7	2,5	-0,1	1,8	-0,4	1,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital	8,1	-7,0	-10,2	-5,1	9,4	-9,1
- Fastlands-Norge	2,4	-3,5	-2,8	-3,8	2,7	1,0
- oljevirksomhet ¹	25,7	-14,0	-22,3	-8,9	12,8	-26,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	3,1	1,1	-0,1	-0,1	1,1	0,9
Eksport	0,5	0,6	-1,1	1,8	-1,1	6,0
- råolje og naturgass	-3,8	-0,3	-2,5	1,9	-0,2	7,0
- tradisjonelle varer	3,4	2,6	-0,1	0,7	2,5	4,2
Import	9,1	-3,6	-5,7	-2,9	3,8	-2,0
- tradisjonelle varer	9,6	-2,4	-0,2	-6,1	1,4	4,0
Bruttonasjonalprodukt	2,1	0,8	0,4	-0,6	1,9	0,9
- Fastlands-Norge	3,3	0,8	0,4	-0,3	1,2	0,7
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	2,2	0,2	-0,9	0,1	-0,5	0,1
Sysselsatte personer	2,3	0,5	-0,0	0,1	-0,6	0,8
Arbeidsstyrke	1,2	0,4	0,0	0,0	-0,3	1,1
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	3,2	3,2	3,0	3,0	3,3	3,6
Priser						
Konsumprisindeksen ⁵	2,3	2,3	2,3	2,4	2,0	2,7
Eksportpriser tradisjonelle varer	1,0	0,0	-1,7	1,4	1,7	2,3
Importpriser tradisjonelle varer	1,3	-2,2	-1,8	2,0	-1,9	0,8
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	-16,3	43,8	-0,3	5,7	11,8	26,6
MEMO (ujusterte nivåfall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	5,7	6,4	7,1	6,4	6,0	5,8
Gjennomsnittlig lånerente ⁶	7,4	8,4	9,3	8,5	8,0	7,7
Råoljepris i kroner ⁷	96,3	141,2	86,7	120,5	162,9	191,4
Importveid kronekurs, 44 land, 1996=100	101,7	100,5	101,9	99,5	100,1	100,6
NOK per ECU/euro	8,46	8,31	8,60	8,24	8,22	8,19

¹ Tallene for oljevirksomheten dekker sektorene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.³ Tallene for 1998 og 1999 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.⁴ Ifølge AKU.⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner, gjennomsnitt for perioden. Anslag for 4. kvartal 1999⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

slått til 18 milliarder kroner for 1999, om lag som året før, men en forbedring på mer enn 50 milliarder kroner i forhold til rekordunderskuddet i 1993.

Beskjedne konjunkturimpulser fra pengepolitikken etter 1993/94

Med unntak for 1993/94, da rentenivået falt kraftig, har *pengepolitikken* samlet sett ikke gitt spesielt sterke bidrag til konjunkturutviklingen de siste årene. Pengepolitikken påvirker konjunkturforløpet først og fremst gjennom rente- og valutakursutviklingen. Gjennom 1998 svekket kronen seg både mot euro og overfor en handelsvektede kurv av valutaene til våre viktigste handelspartnere. Som et bidrag til å reversere denne utviklingen økte Norges Bank rentenivået. I fjor var utviklingen motsatt. Kronen styrket seg både mot euro og mot handelspartnerne, og Norges Bank senket

styringsrentene. Mens bytteforholdet mellom kroner og euro ved slutten av fjoråret var tilbake til nivået fra begynnelsen av 1998, var krona imidlertid fortsatt betydelig svakere mot den handelsvektede valutakurven enn to år tidligere. På den annen side er heller ikke rentene kommet ned på nivået fra første halvår 1998. Utviklingen i den handelsvektede kronekursen må blant annet ses i sammenheng med at britiske pund og amerikanske dollar i samme periode styrket seg en god del mer mot euroen enn det krona gjorde.

Når pengepolitikken innrettes med sikte på å stabilisere kronekursen, vil rentenivået normalt heves ved tendens til svakere krone og senkes ved tendenser til sterkere krone. Høyere rente virker kontraktivt på resten av økonomien, mens svakere krone virker ekspansivt. Det er grunn til å tro at utviklingen i rente-

og valutakurs gjennom 1998 samlet sett hadde en kontraktiv effekt på norsk økonomi, mens utviklingen gjennom 1999 har virket ekspansivt. Ser en utviklingen fra begynnelsen av 1998 til slutten av 1999 under ett, kan pengepolitikken som finanspolitikken trolig karakteriseres som svakt kontraktiv.

Den betydelige – om enn avtakende – renteforskjellen mellom norske kroner og euro kan ha bidratt til at krona styrket seg gjennom fjoråret. For øvrig er det nærliggende å se utviklingen i valutakursen de to siste årene i sammenheng med oljeprisforløpet, som har stor betydning for Norges driftsbalanse overfor utlandet. Fra et nivå på vel 19 dollar per fat som gjennomsnitt for 1997, falt spotprisen på Brent Blend til under 13 dollar per fat som gjennomsnitt for 1998, for deretter å øke til over 18 dollar som gjennomsnitt for 1999. Kombinert med nedgang i verdien av importen fra 1998 til 1999, bidro prisutviklingen på råolje til at driftsbalansen igjen viste et betydelig overskudd i fjor.

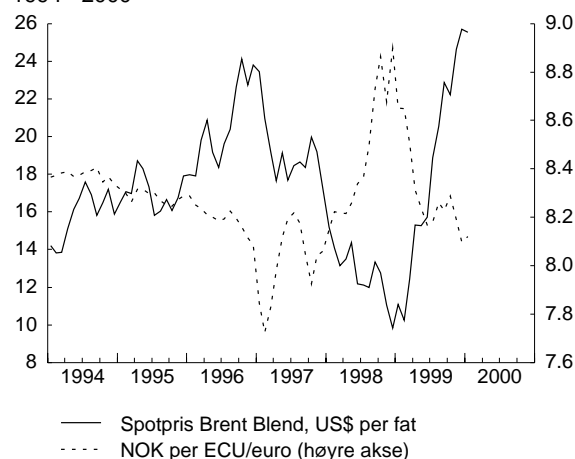
Valutakursen kan imidlertid også ha blitt påvirket av lønnsutviklingen i Norge. Høy lønnsvekst svekker isolert sett norske produsenters kostnadmessige konkurransevne og bidrar dermed til lavere overskudd i utenriksøkonomien fremover enn det vi ellers ville hatt. Sterkere lønnsvekst i Norge enn i ECU/euroområdet de siste årene har bidratt til å øke inflasjonsforskjellen overfor dette området etter 1997. Dette kan både ha bidratt til at norske kroner svekket seg gjennom 1998 og til at de ikke styrket seg mer gjennom 1999, til tross for raskt økende oljepris og relativt høy renteforskjell.

Avtakende vekst i husholdningenes forbruk

Husholdningenes forbruk ga en betydelig svakere vekstimpuls til samlet etterspørsel i fjor enn gjennom de foregående årene. Mens husholdningenes disponible realinntekt ifølge foreløpige anslag økte med 2,9 prosent i fjor, gikk konsumet bare opp med 2,1 prosent. Spareraten økte dermed for tredje året på rad, til et nivå i overkant av det historisk sett høye nivået ved starten av konjunkturoppgangen i 1993. Mens varekonsumet i perioden 1993-98 gjennomgående vokste raskere enn totalkonsumet, var forholdet omvendt i fjor. Det er nærliggende å se denne utviklingen i sammenheng med renteoppgangen i annet halvår 1998, som medførte at det ble markert dyrere å lånefinansiere biler og andre varige forbruks-goder. Selv om rentenivået gikk noe ned igjen gjennom fjoråret, ligger det fortsatt 1 1/2 til 2 prosentpoeng høyere enn for halvannet år siden.

Renteutviklingen bidro isolert sett til å trekke veksten i husholdningenes disponible realinntekter ned i fjor, fordi norske husholdninger samlet sett har mer gjeld enn fordringer med flytende rente. Ytterligere oppgang i husholdningenes nettofordringer har likevel bidratt til at formuesinntektene regnet netto bare falt moderat fra 1998 til 1999. Lavere reallønnsvekst enn

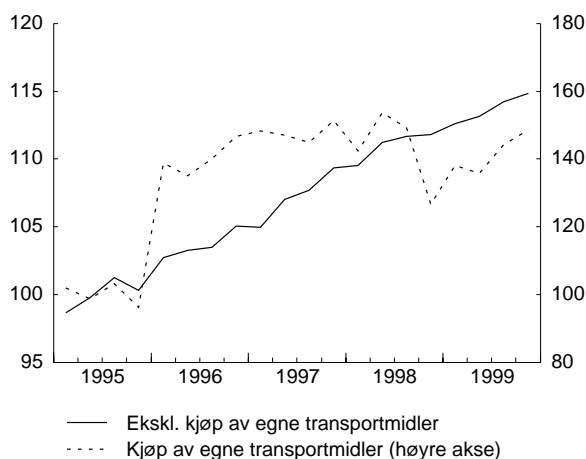
NOK per ECU/euro og spotpris Brent Blend 1994 - 2000

Kilde: Norges Bank.

Konsum i husholdninger m.v. 1995 - 1999

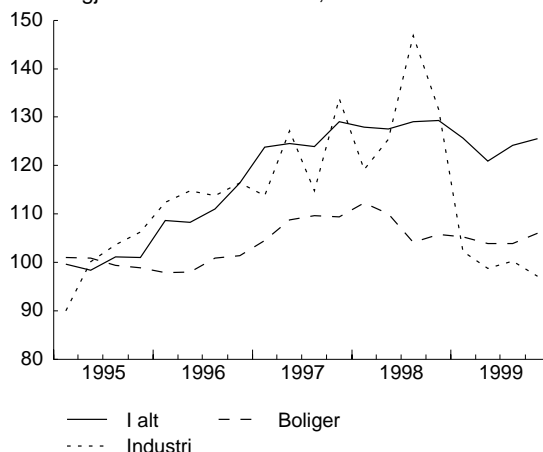
Sesongjusterte volumindekser, 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge. 1995 - 1999

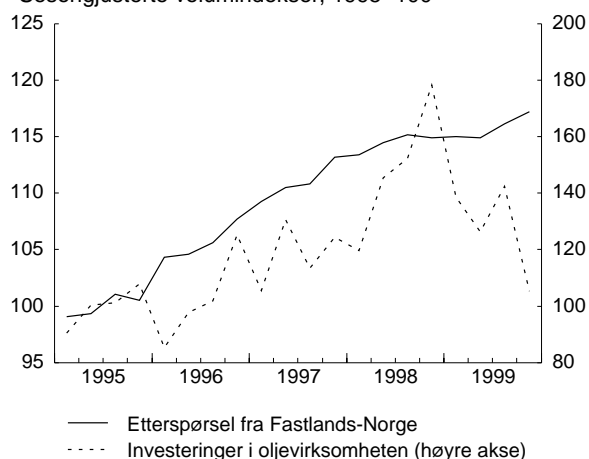
Sesongjusterte volumindekser, 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirksomheten, 1995 - 1999

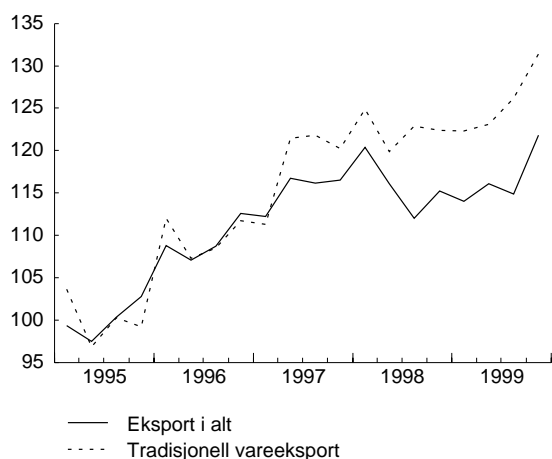
Sesongjusterte volumindekser, 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport, 1995 - 1999

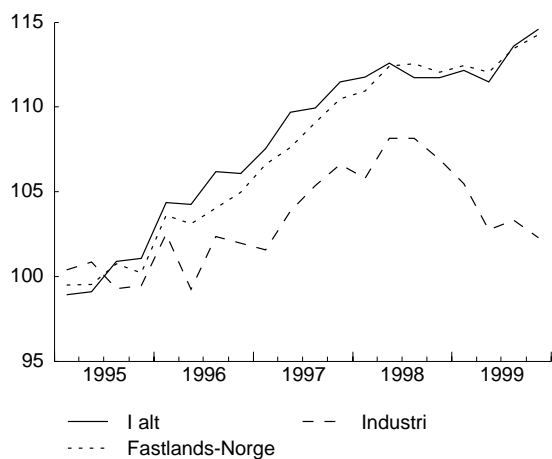
Sesongjusterte volumindekser, 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt, 1995 - 1999

Sesongjusterte volumindekser, 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

i 1998 og tilnærmet stagnasjon timeverksinnsatsen bidro imidlertid til at inntektsveksten ble klart lavere i 1999 enn året før, selv om stønadene igjen gikk kraftig opp.

Renteøkningen i annet halvår 1998 slo bare forbigående ut i lavere vekst i boligprisene, og det ser nå ut til at prisveksten på årsbasis ble om lag den samme i fjor som i de to foregående årene. Relativt sterk inntektsvekst og svak utvikling i boligbyggingen har bidratt til denne utviklingen. Den markerte oppgangen i boligprisene fra bunnpunktet tidlig i 1993 har i betydelig grad bedret husholdningenes evne til å stille sikkerhet for lån. Likevel økte husholdningenes gjeld, ifølge tall fra Norges Bank, reelt sett bare med 2 prosent fra 1992 til 1996, mens disponibel realinntekt i samme periode økte med over 14 prosent. De tre siste årene ser det imidlertid ut til at husholdningenes gjeld har vokst om lag på linje med deres inntekter. Husholdningenes netto finansinvesteringer i 1999 er foreløpig anslått til rundt 30 milliarder kroner, klart over gjennomsnittet for de foregående fem årene. Sammen med sterk oppgang i aksjekursene gjennom året bidro dette til at husholdningens nettofordringer i 1999 på nytt viste sterk vekst. Som gruppe betraktet er dermed husholdningene i en klart gunstigere finansiell posisjon nå, enn ved slutten av konjunkturoppgangen på 1980-tallet.

Investeringsnedgang

Investeringene i fastlandsøkonomien, som i fireårsperioden 1994-97 ga et årlig vekstbidrag til samlet etterspørsel tilsvarende om lag 2 prosent av BNP for Fastlands-Norge, viste sesongjustert nedgang gjennom 1998 og første halvår 1999. Foreløpige tall antyder imidlertid at denne delen av etterspørselen tok seg moderat opp mot slutten av fjoråret. På årsbasis var etterspørselsimpulsen fra fastlandsinvesteringene likevel negativ. Utviklingen i investeringene i offentlig forvaltning, bolig og i særlig grad i industrien trakk totalen ned, mens det ser ut til å ha vært en viss oppgang i investeringene i vareproduserende næringer utenom industri. Også petroleumsinvesteringene ga et betydelig negativt bidrag til etterspørselsveksten i fjor, mens de trakk veksten i aktivitetsnivået kraftig opp gjennom de to foregående årene.

Tre år med tap i eksportmarkedsandeler

Eksporten av tradisjonelle varer økte med 2,6 prosent i fjor, som er om lag på linje med resultatet for 1998. Også denne etterspørselskomponenten ga dermed et betydelig svakere bidrag til vekst i aktivitetsnivået i fastlandsøkonomien enn gjennom perioden 1994-97. Selv om eksporten tok seg betydelig opp gjennom annet halvår i fjor, ser det nå ut til at norske eksportører på årsbasis tapte markedsandeler for tredje året på rad, etter fire år der den tradisjonelle vareeksporten i gjennomsnitt økte 2,5 prosentpoeng mer per år enn vareimporten hos våre viktigste handelspartnere. Det er nærliggende å se dette forløpet i sammenheng

med utviklingen i relative timelønnskostnader gjennom de siste årene. Verdittall for handelsstatistikken viser en viss vridning i eksporten av tradisjonelle varer fra 1998 til 1999, bort fra EU-landene og over mot Japan, Sør-Korea og USA. Nedgangen i eksporten til Tyskland og Storbritannia var særlig markant.

Målt i norske kroner var det på årsbasis ingen endring i prisene på tradisjonelle eksportvarer fra 1998 til 1999, etter svært moderat vekst også gjennom de tre foregående årene. Når den sterke nedgangen i prisene på metaller og industrielle råvarer på verdensmarkedet gjennom 1997 og 1998 i liten grad er synlig i den gjennomsnittlige eksportprisen, henger det dels sammen med at den eksportveide kronkursen svekket seg med rundt 4,5 prosent fra 1997 til 1998. Denne valutakursindikatoren har vært mer stabil gjennom 1999, og det er tegn til at noen norske eksportpriser fulgte de nå økende råvareprisene oppover på slutten av fjoråret.

Eksporten av olje og naturgass endret seg lite fra 1998 til 1999, målt i faste priser. Utviklingen var betydelig svakere enn tidligere forventet, noe som har sammenheng med tekniske problemer og forsinket oppstart av enkelte nye prosjekter på norsk sokkel. Produksjonsbegrensningene som ble gjort gjeldene fra og med mai i 1998 synes dermed ikke å ha hatt særlig innvirkning på den faktiske produksjonen.

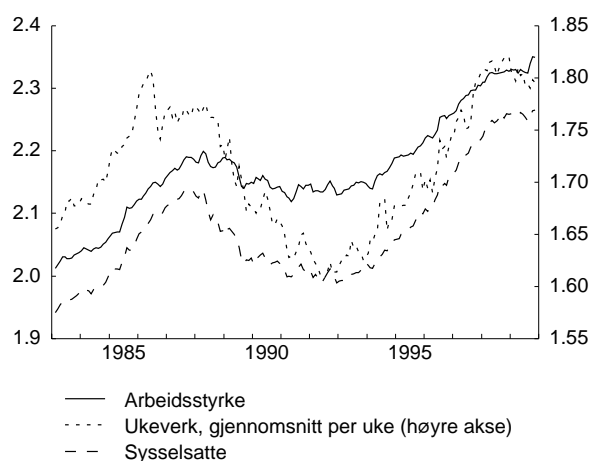
Lavere import

Importen av tradisjonelle varer gikk i volum markert ned gjennom første halvår i fjor, etter tegn til utflating gjennom 1998. I 3. og 4. kvartal i fjor viste imidlertid denne delen av importen igjen vekst, som følge av oppgangen i etterspørselen fra Fastlands-Norge og i den tradisjonelle vareeksporten. Prisene på tradisjonelle importvarer gikk svakt opp gjennom fjoråret. På årsbasis lå de likevel vel 2 prosent lavere enn året før. Ser vi 1990-tallet under ett, har prisindeksen for den tradisjonelle vareimporten vært relativt stabil, og dermed gjennomgående bidratt til å trekke bidrag til prisveksten i Norge ned.

Lav vekst i fastlandsøkonomien

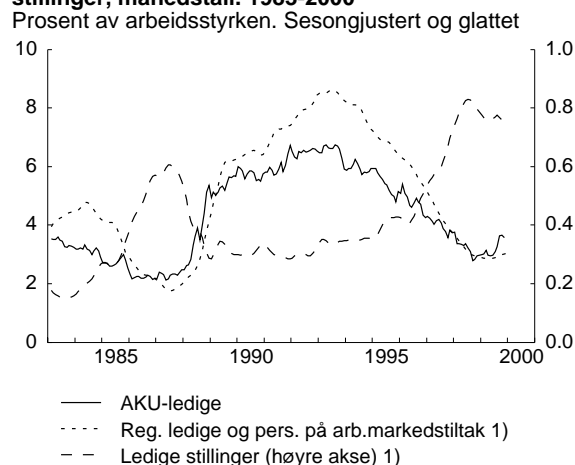
At veksten i BNP for Fastlands-Norge ble markert lavere i fjor enn året før, skyldes blant annet utviklingen i industri og bergverk. Bruttoproduktet i denne næringen falt med 3,4 prosent, etter en gjennomsnittlig vekst på nesten 2,5 prosent per år i de foregående syv årene. Også andre vareproduserende næringer hadde en relativt svak utvikling i fjor, mens veksten i bruttoproduktet i private tjenesteytende næringer holdt seg godt oppe. Utviklingen gjennom det siste året viser dermed tegn til en "todeling" av norsk økonomi, med næringer med store leveranser til investeringer på den ene siden og en rekke tjenesteytende næringer på den annen. Dette er hva en skulle forente etter en periode med tap i konkurransevne. Vridninger i sammensetningen av innenlandsk etterspørsel har imidlertid spilt

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk. 1983-1999 Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

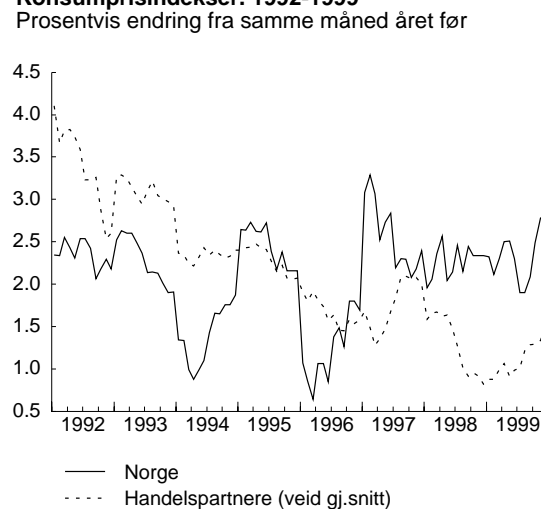
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall. 1983-2000 Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

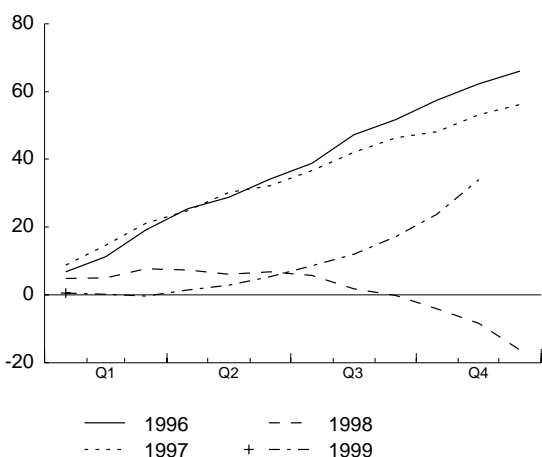
Konsumprisindekser. 1992-1999 Prosentvis endring fra samme måned året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Driftsbalansen 1996-1999

Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

en vel så viktig rolle. Bruttoproduktet i petroleumsvirksomheten endret seg lite fra 1998 til 1999, etter nedgang året før.

Etter en gjennomsnittlig vekst i sysselsettingen på 2,2 prosent per år de foregående fem årene, økte antall sysselsatte med moderate 0,5 prosent i fjor. Veksten i sysselsettingen i tjenesteytende næringer var klart svakere enn gjennom de foregående årene, mens både industrien og andre vareproduserende næringer viste nedgang. I 1999 var 71 prosent av befolkningen i aldersgruppen 16 til 74 år i inntektsgivende arbeid, det samme som i 1998. Dette er den høyeste sysselsettingsandelen som er registrert i Norge de siste femti årene, og er også meget høyt i et internasjonalt perspektiv. Også den sterke veksten i arbeidsstyrken i årene etter 1993 avtok gjennom 1998 og 1999. På årsbasis økte arbeidsstyrken med 0,5 prosent fra 1998 til 1999, og arbeidsledigheten var 3,2 prosent av arbeidsstyrken, som i 1998. Justert for omleggingen av Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) i 1996 var dette rundt 3/4 prosentpoeng over nivået under høykonjunkturen i 1986/87.

Sesongjusterte og glattete månedstall fra AKU antyder relativt stabil sysselsetting gjennom fjoråret, og en viss oppgang i ledigheten i annet halvår i fjor. Den siste tendensen gjenfinnes også i utviklingen i Arbeidsdirektoratets tall for registrerte ledige og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak frem til og med januar i år. Beholdningen av ledige plasser har vist en fallende tendens gjennom de siste 18 månedene, mens den sterke veksten i tallet på permitterte fra og med annet halvår 1998 stoppet opp i annet halvår 1999.

Lavere lønnsvekst og stabil konsumprisvekst

Nedgangen i ledigheten etter 1993 gikk parallelt med en gradvis tiltakende tilstramming i arbeidsmarkedet,

som bidro til en betydelig høyere lønnsvekst i perioden 1996-99 enn i den foregående fireårsperioden. Lønnsveksten i 1999 er foreløpig anslått til 5,1 prosent, 1,4 prosentpoeng lavere enn i 1998, men klart høyere enn hos våre viktigste handelspartnere. Reallønnen økte med 2,7 prosent i fjor. For 1990-tallet sett under ett har reallønningene økt med rundt 2 prosent per år, mot en vekst på under en halv prosent per år på 1980-tallet. Mens reallønningene vokste klart langsommere enn produktiviteten i fastlandsøkonomien på 1980-tallet, har tilstrammingen i arbeidsmarkedet bidratt til at forholdet har vært omvendt de siste årene.

Lønnsveksten de siste årene har så langt ikke gitt seg sterke utslag i tiltakende prisstigning. For fjoråret sett under ett økte konsumprisindeksen med 2,3 prosent, det samme som året før. I motsetning til i 1998 var det i fjor imidlertid intet bidrag til prisveksten fra oppgang i avgiftene. For øvrig har forløpet til konsumprisindeksen gjennom de to siste årene vært sterkt påvirket av utviklingen i elektrisitet- og bensinprisene. Når disse to forbruksgruppene holdes utenfor, var det en markert økende prisvekst i begynnelsen av 1998 og en avtagende tendens gjennom 1999.

I de siste ti årene har konsumprisene økt med 2,4 prosent per år i gjennomsnitt. Dette er i underkant av gjennomsnittet for Norges viktigste handelspartnere i samme periode. De siste tre årene har prisveksten imidlertid vært rundt 1 prosentpoeng høyere i Norge enn for gjennomsnittet av våre viktigste handelspartnere, og også høyere enn i ECU/euro-området.

Stort overskudd på driftsbalansen

Oppgangen i overskuddet på driftsbalansen på rundt 60 milliarder kroner fra 1998 til 1999 må som nevnt ses i sammenheng med den sterke oppgangen i oljeprisen. Rundt 2/3 av forbedringen kan føres tilbake til økt eksportverdi for råolje og naturgass, mens overskuddet på vare- og tjenestebalansen for øvrig gikk opp med vel 23 milliarder kroner. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen økte med nærmere 7 milliarder kroner, i hovedsak som følge av økte netto renteutgifter til utlandet. Denne utviklingen kan virke paradoksalt i lys av en anslått økning i Norges nettofordringer overfor utlandet på 33 milliarder kroner, men antas også å ha sammenheng med en omplasing av norske fordringer på utlandet fra rentebærende papirer til andre verdipapirer, og med økt rentedifferanse mellom Norge og andre land.

Utsiktene¹ for 2000 og 2001

Etter at både BNP totalt og for fastlandsøkonomien endret seg lite fra første halvår 1998 og fram til midt i 1999, er det nå tegn som tyder på at vekstpausen i norsk økonomi kan være over. Flere forhold peker nå i retning av ny vekst, men i inneværende år vil de

1 Som vanlig er prognosene utarbeidet ved hjelp av SSBs makroøkonometriske kvartalsmodell KVARTS.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 1999-2001. Regnskap og framskrivninger

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 1999	Framskrivninger				
		2000			2001	
		SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	2,7	2,0	2	2,8	2
Konsum i offentlig forvaltning	2,5	2,0	1,5	2 1/4	1,9	2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-7,0	-5,8	-11,6	-9	2,3	-3/4
Oljevirkosomhet	-14,0	-21,6	-34,1	-25	0,3	-5
Fastlands-Norge	-3,5	-0,6	-3,0	-3 1/2	2,8	1/2
Bedrifter	-3,3	-2,8	-5,0	-6 1/4	-0,2	-1 1/4
Bolig	-2,8	9,1	2,5	3 1/2	14,7	4 3/4
Offentlig forvaltning	-4,5	-1,5	-1,5	-1 1/2	2,0	2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	1,1	1,9	..	1	2,6	1 3/4
Lagerendring ²	0,0	0,0	0,1	..	0,0	..
Eksport	0,6	6,2	9,1	5 3/4	4,5	4
Råolje og naturgass	-0,3	10,1	16,9	10	3,5	3
Tradisjonelle varer	2,6	5,0	4,0	3 3/4	4,7	5 1/2
Import	-3,6	0,8	-1,1	-1	4,6	3 1/2
Tradisjonelle varer	-2,4	2,2	0,0	-1	5,7	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	0,8	2,7	2,9	2 1/4	2,6	1 3/4
Fastlands-Norge	0,8	1,3	0,7	3/4	2,3	1 1/2
Arbeidsmarked						
Sysselsatte personer	0,5	0,1	-0,3	-1/2	0,2	0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,2	3,6	3,6	3 3/4	3,8	4
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk	5,1	3,7	3 1/4	3 3/4	3,5	3 3/4
Konsumprisindeksen	2,3	2,4	2,0	2 1/4	2,0	1 3/4
Eksportpris tradisjonelle varer	0,0	7,2	2,0	2 1/4	1,8	1 1/4
Importpris tradisjonelle varer	-2,2	2,4	0,0	1	1,3	1
Realpris, bolig	6,6	6,8	..	5	6,6	1 1/2
Utenriksøkonomi						
Driftsbalansen, mrd. kroner	43,8	130,1	87,4	101	144,8	90
Driftsbalansen i prosent av BNP	3,7	10,1	7,1	8	10,7	7 1/4
MEMO:						
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,5	6,9	6,6	6 1/2	6,7	6 3/4
Pengemarkedsrente (nivå)	6,4	5,7	4,7	5,7	5,3	5,7
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ³	8,4	8,0	..	..	7,5	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁴	142	169	125	164	160	133
Internasjonal markedsvekst	5,4	6,9	5,6	..	6,5	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁵	-1,2	-0,6	..	..	-0,6	..

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.² Endring i lagerendring i prosent av BNP.³ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁴ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend⁵ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB); Finansdepartementet, Nasjonalbudsjett 2000 (FIN); Norges Bank, Penger og kreditt 1999/4 (NB).

negative vekstbidragene fra oljeinvesteringene føre til at veksten i BNP Fastlands-Norge likevel vil bli moderat. Økt olje- og gassproduksjon vil bidra til at samlet BNP vil øke mer enn veksten i fastlandsøkonomien. I 2001 venter vi en nær trendmessig vekst i fastlandsøkonomien. Den viktigste årsaken til at veksten i fastlandsøkonomien tar seg opp neste år, er at fallet i oljeinvesteringene antas å stoppe opp i 2001.

Sett med norske øyne er konjunkturutsiktene internasjonalt nå ganske positive. En rekke råvarepriser har økt fra svært lave nivåer i begynnelsen av 1999. Veksten i Europa ser ut til å være på vei oppover og

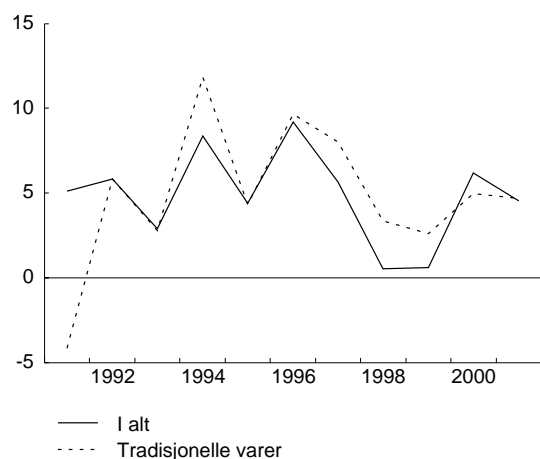
en rekke av de asiatiske landene som hadde store økonomiske vanskeligheter (særlig) i 1998, synes nå å være gjennom de verste problemene. Veksten i USA er stadig høyere enn forventet, noe som er positivt på kort sikt, men som også bidrar til å øke sannsynligheten for en fremtidig betydelig konjunkturedgang. På denne bakgrunn forventer vi noe høyere inflasjon og nominelle renter internasjonalt enn tidligere antatt.

Moderat konjunkturoppgang hos Norges handelspartnere

Mens BNP hos Norges handelspartnere er anslått å ha økt med 2,5 prosent begge de to foregående årene,

Eksport

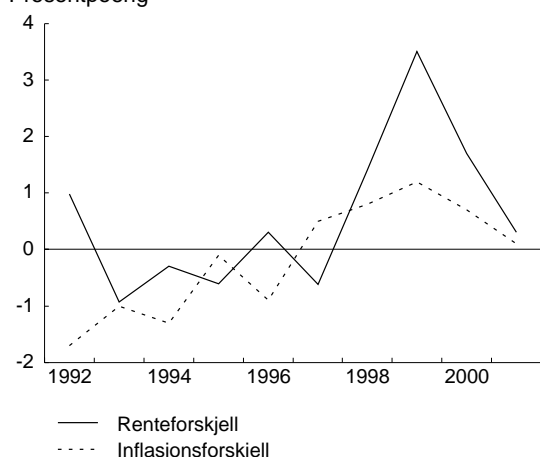
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og ECU/euro. 1992-2001. Anslag for 2000-2001

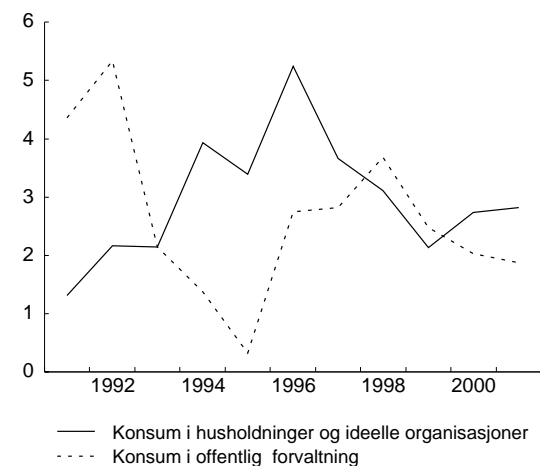
Prosentpoeng

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Konsum

Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

antas veksten i inneværende år å bli nær 3 prosent. For 2001 er vekstslaget noe lavere, men fortsatt høyere enn for de siste årene av 1990-tallet. Inflasjonstakten, som var meget lav både i 1998 og 1999, antas å ville øke til mellom 1,5 og 2 prosent.

Den til dels betydelige økningen i internasjonale råvarepriser gjennom 1999, er også en indikator på at konjunktursituasjonen for mange norske eksportører bedrer seg. Imidlertid vil den sterke norske kostnadsveksten etter 1996 bidra til å redusere mulighetene for norske bedrifter til å nyttiggjøre seg den internasjonale konjunkturoppgangen. Vi forventer derfor ytterligere tap av markedsandeler i utlandet i år og neste år. Etter den kraftige økningen i 1999, ligger råoljeprisen nå på et historisk sett høyt nivå. Vi regner imidlertid med at oljeprisen forholdsvis raskt vil gå noe ned, slik at den i gjennomsnitt blir om lag 21 dollar i 2000 og 2001.

Pengepolitikken og anslag på renter og valutakurser

Vi legger fortsatt til grunn at pengepolitikken innrettes med sikte på at kursen på norske kroner skal være stabil overfor euro. Så langt i år har kronekursen vært om lag 1 prosent sterkere enn hva myndighetenes stabilitetsmål tilsier på sikt. På bakgrunn av utvikling i utenriksøkonomien, kronekursen og inflasjonsforskjellen mellom Norge og euro-området, har forskjellen i pengemarkedsrenter mellom Norge og euro-området i de siste tre kvartalene vært i tråd med det som følger av KVARTS. Anslaget for utviklingen i den norske pengemarkedsrenten framover vil således avhenge av hva vi tror om inflasjonsforskjellen, renten i euro-området og en risikopremie som avhenger av endringer i Norges driftsbalanse overfor utlandet.

På bakgrunn av konjunkturoppgangen og lavere arbeidsledighet i EU, den sterke dollarkursen og økte råvarepriser internasjonalt, forventes en økende inflasjonstakt i euro-området og EU mer generelt. Dette antas å ville føre til en markert oppgang i euro-renten i løpet av inneværende år. Vi har antatt at pengemarkedsrenten vil øke til 5 prosent ved kommende årsskifte, mens inflasjonstakten vil øke til mellom 1,5 og 2 prosent. Grovt sett vil inflasjonsforskjellen da synke fra over 1 prosent i 1999 og i begynnelsen av 2000, til under en halv prosent mot slutten av inneværende år. På denne bakgrunn antas de norske pengemarkedsrentene å holde seg ganske stabile i 2000. Hvis inflasjonstakten i Norge mot slutten av inneværende år skulle synke ned mot 2 prosent, vil det norske rentenivået kanskje kunne synke noe i 2001, men neppe mer enn et halvt prosentpoeng. I forhold til vår forrige konjunkturrapport har vi således oppjustert det norske rentenivået både for 2000 og 2001, i hovedsak som følge av endrede internasjonale forutsetninger.

Vi legger til grunn at kronekursen vil svekkes noe overfor euro i løpet av framskrivingsperioden og dermed komme tilbake til det langsiktige målområdet for kronekursen. Vi antar videre at dollarkursen vil svekkes gradvis både overfor euro og norske kroner og bli 7,50 fra og med andre kvartal neste år. Britiske pund ventes også å svekkes i forhold til norske kroner slik at vi samlet sett legger til grunn en svak styrking av den importveide kronekursen.

Moderate impulser fra finanspolitikken

Konsumet i offentlig forvaltning økte i 1999 klart mer enn tidligere lagt til grunn. For 2000 er det rimelig å regne med noe lavere vekst i konsumet hvis statsbudsjettets rammer følges. Vi legger til grunn en vekst på rundt 2 prosent for inneværende og neste år. Offentlige investeringer ventes å falle svakt i år, men øke litt igjen i 2001. Overføringene til husholdningene antas å ha en sterkere realvekst enn trendveksten i BNP Fastlands-Norge. Det er imidlertid nå ingen nye endringer i pensjonsregler som tilsier økninger i pensjoner og det kan se ut som veksten i sykefraværet er i ferd med stoppe opp. På den annen side øker utgiftene til uførepensjoner klart. Med en viss økning i arbeidsløsheten vil utbetalinger til dagpenger øke i 2000, etter å ha sunket i flere år.

Vi regner ikke med vesentlige skatte- og avgiftsendringer framover, og legger til grunn uendrede reelle satser. Flere reformer av beskatningen diskuteres for tiden blant annet merverdiavgiftssystemet, personbeskatning og enkelte avgifter, men det er ikke lagt inn slike endringer i beregningene.

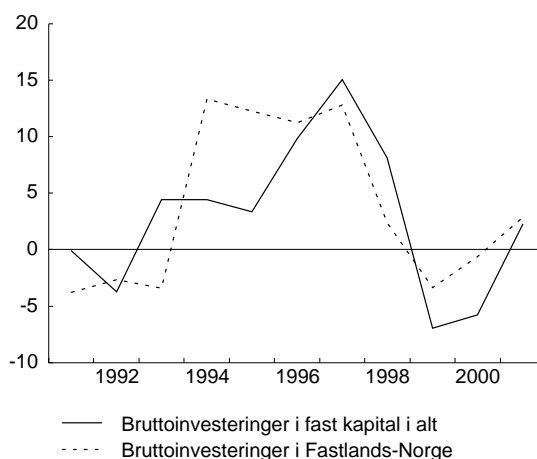
Petroleumssektoren i høstingsfasen

Den uventede sterke veksten i petroleumsinvesteringene forklarer mye av oppgangen i norsk økonomi siden 1996. Investeringene falt som ventet en god del i 1999, og nedgangen er antatt å bli enda sterkere i inneværende år, vel 20 prosent. Den sterke økningen i råoljeprisen gjennom 1999 kan føre til at oljeselskapene revurderer sine investeringsplaner slik at nedgangen kan tenkes å ville bli noe mindre enn man tidligere har regnet med. Dette har vi i noen grad tatt hensyn til i vårt anslag og vi har også oppjustert vårt anslag for 2001 noe, slik at nivået fra 2000 videreføres. Det er vanskelig å vurdere hvor stor virkning den høye oljeprisen vil ha for investeringene framover, og en kan ikke se bort fra at investeringene vil kunne øke neste år.

Vi legger nå til grunn at både gass- og oljeproduksjonen øker markert fra 1999 til 2000. Mens oljeproduksjonen ikke ventes å øke mye i 2001, antar vi at gassproduksjonen fortsetter å øke. Samlet er eksportvolumet av olje og gass antatt å øke med 10,1 prosent i 2000 og med 3,5 prosent i 2001. Sammen med høye

Bruttoinvesteringer

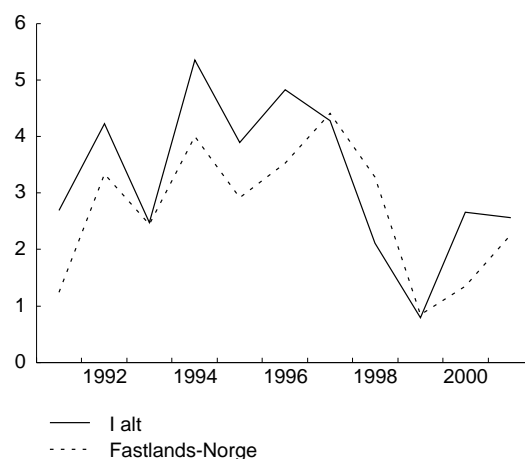
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttonasjonalprodukt

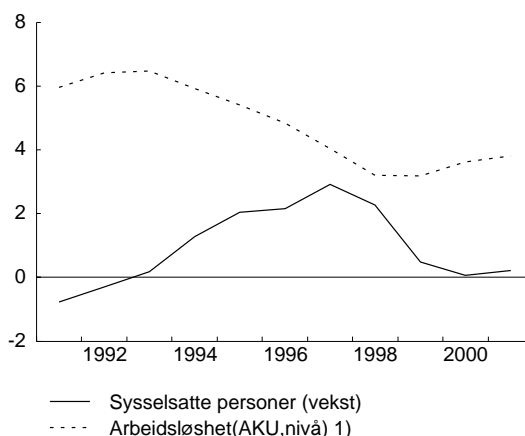
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

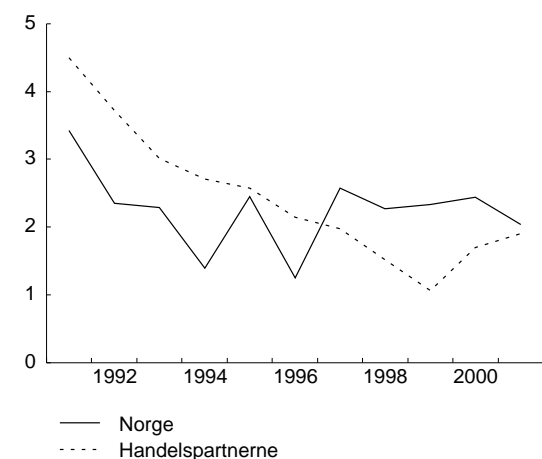
Arbeidsmarked

Prosent

1) Justert for brudd fra og med 1996.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisvekst Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

oljepriser i norske kroner - 169 kr. per fat olje i 2000 og 160 kr. i 2001 - bidrar dette til en meget stor økning i overskuddene på driftsbalansen.

Husholdningenes inntekter og etterspørsel

Veksten i husholdningenes disponible realinntekter er anslått til knapt 3 prosent i 1999. Vi har nå nedjustert anslaget for inntektsveksten i 2000 og 2001, slik at den i begge år blir noe over 2 prosent. Det nominelle (og reelle) rentenivået er ikke antatt å synke så mye som vi tidligere la til grunn, fordi rentenivået i utlandet antas å ville øke mer enn tidligere forutsatt. Høyere renter vil bidra til å redusere veksten i husholdningenes disponible inntekter. Anslagene våre viser dessuten en noe lavere vekst i reallønn og utførte timeverk i 2000 enn i 1999, noe som bidrar til å redusere husholdningenes inntektsvekst.

Husholdningenes konsum er antatt å ville vokse litt mer enn de disponible realinntektene både i år og neste år slik at spareraten i husholdningene reduseres noe. En grunn til dette er at det tar litt tid før husholdningene justerer forbruksveksten til lavere inntektsvekst. Likeså vil den kraftige økningen i boligprisene bidra til å stimulere konsumet noe og dermed trekke spareraten ned. Regnet på årsbasis vil rentene falle noe fra 1999 til 2000 og også dette trekker konsumet opp og spareraten ned. Boliginvesteringene antas å få et klart oppsving i de nærmeste to årene etter en periode med små endringer. Samlet sett anslås således husholdningene å bidra til et oppsving i innenlandsk etterspørsel de nærmeste par årene.

Investeringene i Fastlands-Norge

Vi forventer fortsatt en nedgang i de samlede investeringene i fastlandsøkonomien fra 1999 til 2000. Imidlertid er ikke nedgangen stor. Det kraftige fallet i industriinvesteringene i 1999 antas gradvis å stoppe opp gjennom 2000 og nedgangen for øvrige fastlandsnæringer er anslått til vel 2 prosent. Som nevnt over,

anslås boliginvesteringene å øke betydelig i tiden framover, mens investeringene i offentlig forvaltning antas å endre seg lite. Samlet sett ligger det derfor an til at investeringene i fastlandsøkonomien kan ta seg litt opp fra 2000 til 2001. Dette er på linje med anslagene i vår forrige konjunkturrapport. Dersom det gis konsesjon til bygging av gasskraftverk og anleggsstarten kommer i 2001, kan dette trekke investeringsveksten i fastlandsøkonomien opp med 1-2 prosent til neste år.

Veksten i fastlandsøkonomien tar seg opp

Etter en periode med små endringer i den underliggende veksten, ser det ut til at veksten i Fastlands-Norge vil nærme seg trenden i 2001. Dette er i tråd med våre tidligere anslag. Industriproduksjonen ventes å falle klart i tiden framover, men økningen i tradisjonell eksport og omslaget i investeringene vil trolig bidra til at fallet stopper opp i 2001. Den kraftige veksten i boliginvesteringene trekker aktiviteten i byggevirksomheten noe opp, mens anleggsvirksomheten neppe vil endre seg mye. Den underliggende veksten i konsumet vil bidra til fortsatt vekst i tjenesteytende virksomhet.

Den lave veksten i 1999 har bidratt til en svak utvikling i produktiviteten. Produktivitetsveksten var også lav mot slutten av konjunkturoppgangen. Vi forventer imidlertid at produktivitetsveksten vil ta seg opp i tiden framover. Sterk vekst i kapitalbeholdningen i tjenesteytende virksomhet trekker i retning av dette, selv om en god del av denne veksten er bidrag til kapasitetsutvidelser. Skulle den beregnede produktivitetsveksten ikke finne sted, vil presset i arbeidsmarkedet vedvare og prisveksten øke noe i forhold til våre anslag.

Svak oppgang i ledigheten

Arbeidsledigheten har så langt bare økt svakt siden konjunkturtoppen ble nådd i 1998. Med en svakere vekst har både arbeidstilbud og sysselsetting vokst moderat. Vi legger til grunn at arbeidstilbudet og antall ledige ifølge arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) i 4. kvartal 1999 er tilfeldig høyt, men det underbygger likevel oppfatningen om en tendens til økt ledighet. Vi anslå nå at sysselsettingen vil holde seg ganske stabil i tiden framover. Med en økning i arbeidstilbudet på linje med veksten i 1999, vil ledigheten gå litt opp. Etter hvert som veksten i økonomien tar seg opp, er det grunn til å tro at sysselsettingen vil øke litt igjen og tendensen til økt ledighet vil flate ut. Vi tror derfor ikke at ledigheten vil komme opp i 4 prosent i 2001.

Beholdningen av ledige stillinger har holdt seg usedvanlig høyt, også etter at konjunkturtoppen ble nådd i 1998. Det er fortsatt få tegn til noen vesentlig endring. Dette skyldes at konjunkturedgangen i stor grad rammer industrirelaterte næringer, mens de ledige stillingene stort sett er i tjenesteytende virksomhet. Denne mistilpasningen i arbeidsmarkedet gjør at presset i deler av arbeidsmarkedet fortsatt vil holde

seg høyt i tiden framover, selv om ledigheten går noe opp.

Lavere lønnsvekst – uendret inflasjon

Lønnsveksten ser ut til å ha blitt redusert med om lag halvannet prosentpoeng fra 1998 til 1999. Vi anslår nå en tilsvarende reduksjon i veksttakten i 2000. Moderat høyere ledighet bidrar til å dempe lønnsveksten noe. I industrien gir svakere konjunkturer og betydelig redusert lønnsomhet i de foregående årene, mindre rom for lønnstillegg og lønnsglidning. På litt sikt vil imidlertid den internasjonale konjunkturoppgangen gi høyere priser på industriprodukter og økt rom for lønnsvekst. I tjenesteytende virksomhet er mangelen på visse typer arbeidskraft et usikkerhetsmoment i forhold til anslagene for lønnsveksten. Vi legger til grunn at lønningene i tjenesteytende virksomhet vil kunne øke noe mer enn i industrien i tiden framover, men at forskjellene i vekst trolig vil avta gjennom 2001.

Ifølge Arntsen-utvalget, skal lønnsveksten i år ned på nivået hos handelspartnerne. Hva lønnsveksten i utlandet blir i 2000 er selvsagt usikkert på nåværende tidspunkt, men foreløpige anslag tyder på en vekst i området 3-3,5 prosent. Vi anslår lønnsveksten per normalårsverk for norsk økonomi i sin helhet til å bli litt høyere enn dette, 3,7 prosent i 2000.

Konsumprisveksten antas nå å bli 2,4 prosent i 2000, litt høyere enn tidligere anslått. Endringen kan i hovedsak føres tilbake til økte importpriser. Ved siste årsskifte økte avgiftene mer enn det en inflasjonsjustering skulle tilsi, noe som sammen med en omlegging av konsumprisindeksen til månedlige observasjoner av husleie (se boks i avsnittet om lønns- og prisutviklingen), bidrar til at prisstigningen vil være høy i begynnelsen av 2000. Mot slutten av året venter vi at prisstigningstakten på 12-månedersbasis kan komme ned i knappe 2 prosent. Det er verd å påpeke at vårt prisanslag avhenger av en forventet økning i produktivetsveksten i Norge. Dersom denne veksten ikke finner sted, vil enhetskostnadene øke utover det vi har lagt til grunn og prisveksten vil bli høyere. I 2001 regner vi med at lavere lønnsvekst og mer moderat importprisvekst bidrar til å dempe konsumprisveksten i Norge slik at denne kommer ned mot nivået hos handelspartnerne.

Store overskudd i utenriksøkonomien

Driftsbalansen overfor utlandet viste et overskudd på 44 mrd. kroner i 1999. På månedbasis økte overskuddene kraftig gjennom året i takt med veksten i oljeprisen. Selv om vi forventer en viss nedgang i oljeprisen regnet i norske kroner gjennom 2000, fra et nivå på vel 200 kr. per fat i første kvartal til om lag 160 kr. per fat mot slutten av året, er likevel nivået på oljeprisene høyt. Sammen med økt olje- og gassproduksjon, gjør dette at eksportinntektene fra olje og gass går opp med vel 30 prosent fra 1999 til 2000.

Sammen med et konjunkturelt oppsving i verdien av tradisjonell eksport og lav importvekst, bidrar dette til at overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet øker betydelig fra 1999 til 2000. Vårt anslag er nå et overskudd på om lag 130 mrd. kr. eller 10 prosent av BNP. Fortsatt høy oljepris og en parallell vekst i eksport og import bidrar til at overskuddet øker noe også neste år.

Hvordan traff SSBs framskrivninger for 1999?

I SSBs konjunkturoversikter er det gjennom de to foregående årene presentert anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 1999 åtte ganger. Første gang dette ble gjort, var i Økonomisk utsyn over året 1997 i Økonomisk analyser nr. 1/98 og deretter i hver kvartalsoversikt. I tillegg er det flere ganger presentert alternativer til våre referansebaner, men de omtales ikke her. Tabellen under viser hvordan SSBs framskrivninger har endret seg over tid etter hvert som ny informasjon og nye forutsetninger er blitt innarbeidet.

De første framskrivninger som ble lagd i begynnelsen av 1998, forutså ikke den kraftige renteøkningen som fant sted i løpet av sommeren 1998. Dette gjorde at innenlandsk etterspørsel ble overvurdert og dermed også BNP. Etter at renteøkningene ble innarbeidet til ØA nr. 6/98, ble de realøkonomiske anslagene nedjustert. I en periode ble anslagene for innenlandsk etterspørsel liggende for lavt, men kom etterhvert mer på linje med det som skulle vise seg å bli resultatet. Vi har imidlertid hele veien undervurdert veksten i konsumet i offentlig forvaltning, hvor vi i stor grad har basert oss på anslagene i de ulike nasjonalbudsjettokumentene. Fra slutten av 1998 er dette en viktig årsak til at vi har undervurdert veksten i BNP Fastlands-Norge for 1999. Fordi vi overvurderte veksten i olje- og gassproduksjonen til langt ut i 1999, har BNP-anslaget likevel vært rimelig presist siden slutten av 1998.

Sysselsettingsanslagene har variert noe, og det har vært en svak tendens til å undervurdere veksten i 1999. Sett i relasjon til vekstanslaget for BNP Fastlands-Norge, vil en se at vi gjennomgående har overvurdert produktiviteten litt.

Anslagene på arbeidsledigheten som ble gitt til og med første halvår i fjor, har vært litt for høye, men deretter traff vi perfekt.

Når det gjelder den nominelle utviklingen, overvurderte vi veksten i konsumprisene fram til sommeren i fjor. En grunn til overvurderingen av prisveksten har vært overvurderingen av importprisveksten. Tilsvarende feil har også vært gjort for eksportprisen for tradisjonelle varer. Dette skyldes dels at vi forventet en noe svakere kronekurs enn hva tilfellet ble, men viktigere er det at den internasjonale prisveksten ble mye svakere både i 1998 og 1999 enn lagt til grunn i prognosene. ØA 6/98 var på dette området preget av den markerte kronesvekkelsen gjennom måneden forut for publiseringen av prognosen. Vi la til grunn en markert svakere importveid kronekurs i 1999 enn den realiserste, noe som bidro til at importprisveksten og dermed også konsumprisveksten ble klart overvurdert. Bortsett fra denne prognosen har overprediksjonen ikke vært stor. Med unntak av det aller første anslaget, har lønnsveksten blitt meget presist anslått hele tiden. Her har to faktorer motvirket hverandre. For det første har vi overvurdert prisveksten, noe som også trekker lønnsvekstanslagene opp. For det andre har vi overvurdert arbeidsledigheten, noe som trekker lønnsveksten ned.

Anslaget på overskuddet på driftsbalansen var opprinnelig ikke så langt fra hva som ble resultatet. Rundt forrige årsskifte, da pessimismen rundt oljemarkedet var størst, var imidlertid både anslaget på oljepris og driftsbalanseoverskuddet for lavt.

SSBs framskrivninger for 1999

Vekstrater/nivå i prosent der ikke annet fremgår

	ØA1/98	ØA5/98	ØA6/98	ØA9/98	ØA1/99	ØA5/99	ØA6/99	ØA9/99	ØA1/2000
Konsum i husholdninger mv.	2,8	2,9	1,6	1,3	1,4	2,5	1,8	2,0	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	2,0	1,3	1,2	0,7	0,7	1,2	1,3	1,9	2,5
Bruttoinvestering i fast kapital	-3,6	-2,5	-6,9	-11,1	-11,4	-7,5	-8,2	-7,6	-7,0
- Oljevirksomhet	-10,4	-16,5	-16,3	-18,7	-17,7	-10,0	-7,2	-11,4	-14,0
- Fastlands-Norge	-1,4	1,7	-4,3	-9,2	-9,6	-6,9	-8,1	-5,4	-3,5
Eksport	5,0	7,9	6,2	4,6	5,2	2,4	0,8	-0,6	0,6
- Råolje og gass	6,4	14,5	10,8	8,5	8,3	4,3	1,4	-1,5	-0,3
- Tradisjonelle varer	4,7	6,4	4,3	2,6	3,9	2,4	1,3	1,6	2,6
Import	1,6	3,2	0,1	-2,4	-2,5	-1,9	-3,0	-3,4	-3,6
- Tradisjonelle varer	1,3	3,8	-0,5	-1,9	-2,0	-1,8	-2,1	-2,5	-2,4
BNP i alt	4,0	3,1	1,9	0,8	1,1	1,3	0,5	0,6	0,8
- BNP Fastlands-Norge	1,8	1,5	0,5	-0,3	0,0	0,5	0,3	0,8	0,8
Sysselsatte personer	0,3	0,2	-0,3	-0,5	-0,4	0,0	0,4	0,2	0,5
AKU-ledighet (nivå)	4,1	3,5	4,0	4,0	3,8	3,5	3,2	3,2	3,2
Lønn per normalårsverk	4,3	5,0	5,4	5,1	5,3	5,0	5,0	5,0	5,1
Konsumprisindeksen	2,6	2,8	3,6	2,8	2,6	2,5	2,3	2,3	2,3
Eksportpris tradisjonelle varer	1,6	1,7	2,2	0,8	0,2	-0,9	-0,1	-0,1	0,0
Importpris tradisjonelle varer	0,1	0,4	3,4	0,9	-0,1	-1,4	-1,5	-2,0	-2,2
Pengemarkedsrente (nivå)	4,4	4,7	6,5	5,8	5,8	6,0	6,1	6,4	6,4
Utlånsrente (nivå)	6,4	7,3	8,9	8,1	8,3	8,4	8,4	8,5	8,4
Driftsbalanse, mrd. kroner	68	43	44	24	14	6	22	33	44
Råoljepris, kroner	108	108	113	93	87	106	124	140	142
Internasjonal markedsvekst	5,2	6,8	5,3	4,5	5,0	4,7	4,9	5,4	5,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.